

Geologie per spoor of 'Hoe kom je aan al die stenen?'

A.J.Folkerts

Geologie-amateurs zijn er in alle soorten en maten. Van de Echinocorys-verzamelaar tot de mineralenslijper, van de boekenwurm tot de excursiereiziger. Elke amateur beleeft plezier aan de geologie op zijn eigen wijze. Laten we eens kijken hoe een spoorreiziger dat doet.

Reeds 25 jaar zoek ik naar stenen en fossielen in binnen en buitenland in mijn vrije tijd. Als hobbyist heb ik al die tijd notities gemaakt betreffende vindplaatsen en vondsten.

Hiernaast heb ik literatuur en informatie over het onderwerp fossielen en geologie in het algemeen verzameld. Wellicht is het voor medeliefhebbers van deze hobby interessant om ook over deze informatie te beschikken vandaar dit artikelje.

Vindplaatsen, waar zijn ze?

Als liefhebber van versteende getuigen uit de natuur ben je altijd geïnteresseerd in vindplaatsen. Vaak zijn deze omgeven met een waas van geheimzinnigheid en worden verborgen gehouden, maar zo langzamerhand weet je ze wel te vinden. Mijn belangrijkste bronnen hiervoor zijn artikelen in *Grondboor & Hamer* en andere tijdschriften. Hoewel je soms tevergeefs op pad gaat en een vindplaats niet kunt terugvinden. Het laatst is dit voor mij het geval geweest met een vindplaats van ondermeer haaietanden bij Elslloo die in *G&H* van 1-2-1970 gepubliceerd was.

Andere vindplaatsen ontdek je bij toeval. Bijvoorbeeld de *stigmara* op bijgaande foto is gevonden in een kabelgeul van de PTT in Heerlen. Deze geul liep door een voormalige mijnstort in een nieuwbouwwijk.

Informatie krijg je ook in musea en van andere stenenzoekers die je ontmoet in groeves, beurzen of bijeenkomsten en excursies van de vereniging. (Wellicht een idee om een beursagenda te plaatsen bij de Mededelingen van *G&H*.) Als tip heb ik voor de lezer altijd papier, een pen en kaarten mee te nemen om informatie en adressen uit te wisselen.

Vervoer

Om een vindplaats te bereiken maak ik gebruik van het openbaar vervoer. Ik ben in het bezit van een NS-jaarkaart. Voor verder vervoer maak ik gebruik

van een bus of vaker nog van een vouwfiets die je vrij mee kunt nemen in de trein. Naast een hamer, een rugzak, kaarten en papier behoort ook die fiets tot mijn geologie-uitrusting.

Dit alles is natuurlijk geen garantie dat je altijd met spectaculaire vondsten thuis komt. Vaker komt het voor dat je niets anders meeneemt dan een dosis gezonde buitenlucht en de ervaring een dagje lekker erop uit te zijn geweest ver van werk en computer.

Verzameling thuis

Thuis gekomen ga je iets doen met je vondsten. Ik maak ze meestal schoon en bewaar ze in krantepapier met vindplaatsgegevens in dozen of kratjes van de supermarkt. Op een gegeven moment krijg je zin om eens aan de gang te gaan met je stenen, en dan zoek je ze eens uit en pakt er de determinatieboeken bij. Uiteindelijk bewaar ik ze in lege plastic kuipjes van de margarine in een huishoudbox opgestapeld of in een vitrinekast. Afvalstukken worden in de tuin verwerkt.

Wat kun je zoal vinden in Nederland?

Heel wat zou ik zeggen, als ik in mijn stenenkast kijk. Om beginners te stimuleren heb ik het onderstaande (bij lange na niet volledige) lijstje fossielen opgesteld.

Groningen

Bij Lauwersoog: Zwerfstenen door vissers aangevoerd.

Hondsrug bij de Groningen: *Halysites*, *Favosites*, *Rhynchonella* en *Calymene*.

Preglaciale zanden bij Zuidbroek: *Astylospongia praeamorsa*.

Keileem in Westerwolde: Zeeëgels.

Drente

Keileemplateau's: Zeeëgels (*Micraster*, *Echinocorys*), Bryozoa, *Pectens*, sponzen, het koraal *Parasmila* en de zeelelie *Pentacrinus bronni*. Ouder materiaal zoals de Precambische worm *Plagiogmus*.

Preglaciale zanden langs de Hondsrug,

zouthorsten bij Zuidlaren, Gieten, Drouwen, Borger en Schoonlo: Veel sponzen en barnsteen.

Friesland

Keileemplateau's: Als in Drente. Gaasterland: Silurische fossielen.

Polders

Keileemschollen bij Urk en Schokland: Silurische fossielen.

Overijssel

Oerstroombalen bij Sibculo en Westershaar: Sponzen (*aulocopium*, *astylispongia*).

Lemelerberg: Ammonieten en agaten. Omgeving Oldenzaal en Bentheim (D): Ammonieten en vele andere fossielen.

Gelderland

Winterswijk: Sauriërpootafdrukken. IJsseldal met zandzuigerijen: Zoogdierbotten. Rivierengebied: Zoogdierbotten en tanden alsmede zwerfsteenfossielen van Maas en Rijn.

Utrecht

Utrechtse heuvelrug bij Rheden: Zwerfsteenfossielen van Maas en Rijn.

Zuid Holland

Maasvlakte: Zoogdierbotten. Scheveningen strand: Eemfossielen.

Zeeland

Philipsdam: *Cardita*'s en andere schelpen.

Noord Brabant

Bossen van Suré bij Breda: Zwerfsteenfossielen van de Maas.

Zuid Limburg

Te veel om op te noemen. Uit de NE-KAMI-groef bij Bemelen bijvoorbeeld: *Ostrea vesicularis*, *Hemipneustes striatoradiatus* en *Callianassa faujasi*.

Sippenaken: *Cuculea* en *Nautilus*.

Bij Heerlen: Carboonfossielen, zoals de afgebeelde *Stigmara*.

Thuis gebruik ik een gewone borduurloupe met verlichting en een paar kleinere vergrootglazen (10x en 20x) om mijn verzameling beter te bekijken. Bij niet al te intense studie gaat dit net zo goed als met een veel duurdere binoculaire microscoop. Fotografische problemen worden opgelost door kennissen met een kleinbeeldcamera, mijn eigen fotoestel is niet geschikt voor dichtbij-opnamen. De foto die hierbij is geplaatst is gemaakt door een collega, de heer A. Vermaas.

Beperkingen

Al verzamelend kom je er snel achter dat je huis te klein is om alles te bevatten, je moet jezelf beperkingen opleggen. In eerste opzet verzamel ik alleen maar zelf gevonden, Nederlandse fossielen en stenen. Buitenlands materiaal van vakanties gebruik ik ondermeer als ruilmateriaal en om weg te geven aan startende medehobbyisten. Dit geldt in beperkte mate ook voor Nederlandse doublures. Stenen kopen doe ik nooit, want dan ontbreekt toch het genoeg zelf iets te ontdekken in de natuur, hetgeen voor mij een wezenlijk deel is van mijn hobby.

Stenen zoeken doe je vrijwel altijd op particulier eigendom, vanzelfsprekend

is, dacht ik, dat je je daar naar gedraagt. In sommige gemeenten in Drente bestaat een verordening die het stenen verzamelen verbiedt en ook op bezittingen van bijvoorbeeld de Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten is het verboden stenen te verzamelen.

Sommige groeves zijn op zaterdag(ochtend) opengesteld om stenen te zoeken, voor de rest van de week is de toegang verboden mits men schriftelijk toestemming heeft van de eigenaar om op dat terrein te komen. Maar ook dan is betreding geheel op eigen risico. Schade en ongelukken in groeves vallen vaak buiten de normale verzekeringen.

In het buitenland kan stenen zoeken wel eens leiden tot strafvervolging. In bijvoorbeeld Nationalpark Hohe Tauern zijn ze op dat gebied beslist niet kinderachtig. Begrijpelijk, want de natuur is daar prachtig en moet zo blijven. Informatie over plaatselijke regels en vindplaatsen kun je verkrijgen bij de plaatselijke VVV's, openbare leeszalen en gemeentehuizen.

Voor het overige is geologie een leuke leerzame hobby waar je vele genoeglijke uurtjes mee zoet brengt.

Adres:
J.C.Rijsdijkstraat 4
4141 CV Leerdam
03451 - 18067

***Stigmaria*, wortelstok met de daarvan uitgaande wortelvormige organen die voor de wateropname van de grotere soorten Carboonplanten zorgden. Foto: A. Vermaas. Determinatie met het boek 'Steinkohlenpflanzen' door W. Gothan en R. Remy, 1957.**

